

**BJURHOLMS
KOMMUN**

KS22-006 101

Folkhälso- och tillgänglighetspolitiskt program

2022-2025

Föreskrifter

Plan

Policy

Program

Reglemente

Riktlinjer

Strategi

Taxa

Folkhälso- och tillgänglighetspolitiskt program antaget av Kommunfullmäktige 2022-04-25 § 6	Giltig från och med 2022-05-20	Dokumentansvarig Kvalitetsstrateg
---	--------------------------------	--------------------------------------

Innehåll

Inledning.....	3
Syfte.....	3
Mål.....	4
Organisation för folkhälso- och tillgänglighetsarbetet i Bjurholm 2021-2025	4
Bjurholms folkhälsoråds sammansättning.....	4
Bjurholms folkhälsoråd har följande representation:	5
Organisation.....	5
Ansvar och uppdrag	5
Redovisning	6
Revidering	6
Bilaga 1	7
Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten.....	7
Avsiktsförklaringens utgångspunkter.....	7
Avsiktsförklaringens prioriterade områden	8
Viktiga aktörer för samverkan	9
Inriktning för konkreta samverkansfrågor under tidsperioden 2020–2025	10

Inledning

Folkhälsa beskriver hela befolkningens hälsotillstånd och tar hänsyn till både nivå och fördelning av hälsa. En god folkhälsa innebär ett så gott hälsoläge som möjligt för så många som möjligt, där skillnaderna mellan de som har det sämst och bäst är små.

Bjurholms kommun uttryckte redan 2014 viljan att alla medborgare ska ha en god självskattad hälsa. I kommunen finns ett medvetet arbete i syfte att verka för jämlik och god folkhälsa. Folkhälsorådet är ett samverkansorgan som genom ömsesidigt ansvar ordnar aktiviteter för att bidra till informationsspridning och dialog kring folkhälso- och tillgänglighetsfrågor, i syfte att nå en än bättre folkhälsa, jämlikhet och delaktighet i kommunen.

De prioriterade områdena i detta program utgår från det nationella folkhälsopolitiska målet om god och jämlik hälsa¹ samt de prioriterade områdena i det folkhälsopolitiska programmet för de fyra norra regionerna². De tre prioriterade områden är en jämlik och jämställd hälsa, psykisk hälsa och hälsosamma levnadsvanor. Nationella mål från funktionshinderspolitiken om rättigheter för personer med funktionsnedsättning prioriteras också. För att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet³.

Bjurholms kommun har skrivit under den avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten som tagits fram av Länsstyrelsen Västerbotten, Region Västerbotten och Umeå Universitet som även utgör grunden för hur vi arbetar med folkhälso- och tillgänglighetsfrågor i Bjurholm.

Syfte

Delaktighet och samverkan är av stor betydelse för ett lyckat folkhälso- och tillgänglighetsarbete. Det är därför av största vikt att så många aktörer som möjligt hjälps åt att skapa förutsättningar för ett bra och effektivt folkhälso- och tillgänglighetsarbete i kommunen. Syftet med folkhälso- och tillgänglighetspolitiskt program är att

- ge stöd för Bjurholms folkhälsoaktörer utifrån våra förutsättningar och därigenom stärka hälsan, delaktigheten och tillgängligheten för Bjurholms invånare
- tydliggöra det gemensamma folkhälsopolitiska målet för kommunen och länet/regionen
- tydliggöra folkhälso- och tillgänglighetsarbetets organisation i Bjurholms kommun
- verka för en god samverkan inom kommunen och länet/regionen
- förstärka inflytandet i alla frågor som gäller, yngre, äldre och personer med funktionsvariation

¹ [Folkhälsomyndigheten - Nationella folkhälsomål och målområden](#)

² [Folkhälsopolitiskt program för de norra regionerna](#)

³ [Mål för funktionshinderspolitiken](#)

Folkhälsorådets representanter ansvarar var för sig eller tillsammans med en eller flera samverkande i rådet för att ordna aktiviteter som bidrar till informationsspridning och dialog kring folkhälso- och tillgänglighetsfrågor i syfte att nå en förbättrad folkhälsa och delaktighet i kommunen.

Mål

Ett av kommunens gemensamma målområden är medborgarnytta, där en av målprioriteringarna är, "Kommunen ska genom att ha en god folkhälsa främja och skydda våra medborgares hälsa och välbefinnande, där det övergripande målet är att skapa förutsättningar i samhället för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen"

Bjurholms folkhälsoråd jobbar för en god, jämlik och jämställd hälsa i Bjurholm i enlighet med det övergripande målet och den avsiktsförklaring som vi tillsammans med länets övriga aktörer skrivit under. Avsiktsförklaringen ingår i Folkhälso- och tillgänglighetspolitiskt program och inkluderas i detta dokument, bilaga 1 sid 7-10.

Bjurholms kommun och dess verksamheter och Folkhälsorådets övriga parter bidrar, var och en, utifrån sina förutsättningar och resurser till de prioriterade områdena för de norra regionerna som står beskrivna i bilaga 1.

- En jämlik och jämställd hälsa
- Psykisk hälsa
- Hälsosamma levnadsvanor

Bjurholms kommun prioriterar även tillgänglighets- och delaktighetsfrågor.

Organisation för folkhälso- och tillgänglighetsarbetet i Bjurholm 2022-2025

Bjurholms folkhälsoråd fungerar som ett samverkans-, rådgivande och kunskapshöjande forum för alla deltagande parter.

Bjurholms folkhälsoråds sammansättning

De kommunvalda ledamöterna väljs av kommunstyrelsen för varje mandatperiod. Kommunens verksamhetsansvariga tjänstepersoner deltar i aktuella frågor. Övriga medlemmar väljs inom respektive organisation, verksamhet eller förening.

Ordförandeposten i Folkhälsorådet är vigd för kommunstyrelsens ordförande, detta eftersom folkhälso- och tillgänglighetsfrågorna är kommunövergripande.

Kommunen utser sekreterare som även har i uppdrag att vara kontaktperson för folkhälso- och tillgänglighetsfrågor i kommunen och regionen. Folkhälsorådet kan kompletteras med ytterligare personer från föreningar, organisationer eller myndigheter med särskild insikt i aktuella frågor när specifik kompetens efterfrågas.

Bjurholms folkhälsoråd har följande representation:

Politiker, Bjurholms kommun	Kommunstyrelsens presidium Socialnämndens presidium
Politiker, Region Västerbotten	Två ordinarie och två ersättare
Tjänstepersoner, Bjurholms kommun	Förvaltningschefer (kommun-, skol- och socialchef) Kvalitetsstrateg/sekreterare i Folkhälsorådet Sakkunnig för miljö- och hälsoskyddsfrågor Sakkunnig arbetsmarknads- och integrationsfrågor Skolsköterska
Tjänstepersoner, Regionen	Representant från hälsocentralen Representant från folktandvården
Övriga	Representanter från studieförbunden Representanter från pensionärsorganisationerna Representant från trossamfunden Representant från idrottsrörelsen Representanter från funktionsrättsorganisationerna

Möjlighet att kalla andra sakkunniga vid behov.

Organisation

Folkhälsorådet ligger organisatoriskt under kommunstyrelsen.

Ansvar och uppdrag

Kommunstyrelsen är ansvarig över att folkhälso- och tillgänglighetsaspekter vägs in i kommunala beslut så att förutsättningar för en god, jämlik och jämställd hälsa och levnadsvillkor ska erhållas i hela kommunen.

Kommunens alla verksamheter är ansvariga för att i frågor, projekt eller utvecklingsområden gällande folkhälso- och tillgänglighetsfrågor som de behöver stöd i ha en dialog med samt rådgöra med Folkhälsorådet.

Folkhälsorådets sekreterare har en samordnande funktion. Sekreteraren är kommunens kontakt mot länsstyrelsen, regionen samt mot Folkhälsorådet. Sekreteraren sprider information som Folkhälsorådets representanter vill nå ut med till invånarna via kommunens kanaler.

Alla representanter i Folkhälsorådet ansvarar för;

- att lyfta synpunkter, frågor och förslag för att öka delaktighet och inflytande
- att fungera som remissorgan i större frågor
- att i sina respektive organisationer sprida information som tillhandahålls rådet
- att var för sig eller tillsammans med en eller flera parter, ordna aktiviteter kring folkhälso- och tillgänglighetsfrågor enligt de förutsättningar som finns.

Redovisning

Kommunala aktiviteter, åtgärder och beslut redovisas via de olika verksamheterna i kommunens årsredovisning. Övriga parter i Folkhälsorådet ansvarar var för sig för redovisning i sina respektive organisationer

Revidering

Revidering av dokumentet ska ske en gång per mandatperiod eller om behov uppstår.

Dokumentet ersätter tidigare Folkhälsopolitiskt program, KF 2021-04-19 § 11 samt Bjurholms kommunala pensionärs- och variationsråds reglemente, KF 2007-10-22 § 34

En god och jämlik hälsa – åtta målområden

Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten

Västerbottens län har mycket bra förutsättningar för god hälsa och goda livsvillkor. För att utveckla dessa förutsättningar till jämlika hälsovillkor utifrån den nationella folkhälsopolitikens inriktning, krävs ett lokalt förankrat strategiskt och långsiktigt arbete. För att nå framgång är det angeläget att länets aktörer förtydligar roller och ansvar i folkhälsoarbetet såväl på regional nivå som i relation till lokala aktörer. Utifrån ett regeringsuppdrag till Länsstyrelsen i Västerbotten identifierades 2019 ett stort behov av en regional samordning i länets folkhälsoarbete med en regional struktur som länkar samman lokal, regional och nationell nivå. Därför utformas en ny modell för samordning.

Kommunerna i Västerbotten, Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten har tillsammans med andra viktiga aktörer utformat en gemensam avsiktsförklaring för det fortsatta arbetet för en god, jämlik och jämställd hälsa. Syftet med avsiktsförklaringen är att ge ett konkret stöd för Västerbottens folkhälsoaktörer att skapa en långsiktig och kunskapsbaserad samverkan. Avsiktsförklaringen ska stärka aktörernas möjligheter att använda sina befogenheter och partnerskap för att tillsammans arbeta för en god, jämlik och jämställd hälsa i hela befolkningen. Med avstamp i länets lokala och regionala förutsättningar har avsiktsförklaringen potential att vara en språngbräda som utvecklar Västerbottens folkhälsosamarbete och därigenom stärker folkhälsan i länet.

Avsiktsförklaringen är ett verktyg för att integrera folkhälsoperspektiv såväl i politiska beslut som i praktisk verksamhet. Genom att underteckna dokumentet bekräftar respektive aktör sin avsikt att inom sina ansvarsområden och utifrån sina förutsättningar leva upp till dess avsikt. Avsiktsförklaringen kan också ge vägledning i aktörernas egna arbeten med handlingsplaner eller motsvarande när det gäller beskrivningar av hur arbetet kan genomföras.

Avsiktsförklaringen är skapad utifrån dagens förutsättningar och kommer att behöva uppdateras och revideras i det gemensamma arbetet framöver.

Avsiktsförklaringens utgångspunkter

Ett framgångsrikt folkhälsoarbete bygger på tvärsektoriella samarbeten. Avsiktsförklaringen bygger på den nationella folkhälsopolitiken och knyter an till flera andra politikområden och arbetet med Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Avsiktsförklaringen har fem utgångspunkter som ligger till grund för det framtida gemensamma arbetet för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten.

- 1. Folkhälsa som samhällsbygge – en nödvändig förutsättning för hållbar utveckling**
En god, jämlik och jämställd hälsa är grunden för välfärd och en förutsättning för regional utveckling. Goda villkor för hälsa utgör en central del av samhällets sociala hållbarhet.
- 2. Hälsöfrämjande i fokus – genom hela livet**
Hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande insatser stärker hälsan samt förebygger ohälsa och sjukdom och bidrar till ett hållbart samhälle.

3. **Hälsa för alla – en kompensatorisk inriktning är nödvändig**

En god folkhälsa innebär att hälsan är så god som möjligt och samtidigt så jämnt fördelad som möjligt mellan olika grupper i samhället. Jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet behöver tydliggöras och präglar folkhälsoarbetet på alla nivåer.

4. **Villkor för hälsan – både strukturella faktorer och individuella vanor har betydelse**

Individens hälsa kan påverkas av allt från strukturella faktorer såsom livsmiljö, livsvillkor och levnadsförhållanden till individuella livsstilar och levnadsvanor. Detta kallas ofta hälsans bestämningsfaktorer.

5. **Folkhälsa i allt vi gör – folkhälsointegrering som strategi**

Folkhälsan berörs av de beslut som fattas i alla organisationer. Folkhälsoperspektiv behöver därför integreras i organisationers ordinarie uppdrag och planeringsmodeller samtidigt som förutsättningar för ett mer konkret folkhälsoarbete skapas.

Avsiktsförklaringens prioriterade områden

För att kraftsamla folkhälsoarbetet lyfter avsiktsförklaringen fram tre prioriterade områden; en jämlik och jämställd hälsa, god psykisk hälsa och hälsosamma levnadsvanor. Dessa baseras både på den nationella folkhälsopolitiken och de prioriterade områdena i det folkhälsopolitiska programmet för de fyra norra Regionerna.

En jämlik och jämställd hälsa är en nyckelfråga för att uppnå de nationella och de regionala målen inom folkhälsoområdet. Skillnader i livsvillkor mellan olika grupper har stor påverkan på hälsoklyftor. För att överbygga dessa klyftor krävs därför kompensatoriska insatser från samhället. Hälsan skiljer sig mellan grupper bland annat utifrån utbildningsnivå, kön, födelseland, funktionsvariation och ekonomiska förutsättningar. Hälsan skiljer sig också mellan olika geografiska områden. Hälsoläget i vårt län är som helhet bättre hos befolkningen vid kusten. Till viss del kan detta förklaras av skillnader i ålder, utbildningsnivå och socioekonomiska faktorer. Att synliggöra skillnader i hälsa och förutsättningar mellan grupper är centralt för att förstå och kunna förändra. Könsuppdelad statistik och genusanalyser är fortsatt viktiga och behöver kompletteras med andra perspektiv för att ge en fullständig bild.

Psykisk hälsa är ett område där många av länets aktörer ser ett ökat behov av insatser. Ojämlighet och ojämställdhet präglar den psykiska ohälsan och utsatta grupper bär en större del av sjukdomsburden. Ensamhet, våldsutsatthet, arbetslöshet och ekonomisk sårbarhet är bara några av de villkor som kan påverka den psykiska hälsan negativt. Begränsande normer kring till exempel kön och sexualitet påverkar också möjligheten för individer att berätta om sitt mående vilket försvårar för omgivningen att ge hjälp och stöd. Ett exempel på pågående länsinitiativ är YAM - en hälsofrämjande och preventiv insats med syftet att förbättra den psykiska hälsan och minska självmordshandlingar hos skolelever i högstadiet.

Hälsosamma levnadsvanor vad gäller mat, fysisk aktivitet, alkohol, tobak, sömn och stress har stark koppling till hälsa. Insatser som kan göras för att skapa bättre förutsättningar för hälsosamma levnadsvanor kan röra allt från arbetsvillkor (arbetstider, arbetspendling, arbetsbörda, möjligheter till paus och fysisk aktivitet) fysisk miljö (trygghetsfrågor i utemiljö, tillgång till promenad och cykelstråk, utformning av skolmatsal) normer och traditioner (former för umgänge, alkoholkultur, ideal). Även vad gäller levnadsvanor finns stora skillnader mellan olika grupper i samhället. Att skapa goda förutsättningar för hälsosamma levnadsvanor är särskilt viktigt för de grupper som halkar efter. Kvinnodominerade omsorgsyrken med höga sjukskrivningstal är ett exempel på en arena där det behövs insatser som möjliggör ett hållbart arbetsliv.

Region Västerbottens hälsoprogram - Västerbottens Hälsoundersökningar och Salutsatsningen för barn och ungas hälsa – är exempel på länsinitiativ som kan utgöra bas för nya samarbeten mellan region, länsstyrelse, kommuner, arbetslivets aktörer och frivilligorganisationer i syfte att stärka invånarnas och medarbetarnas hälsa.

Aktörernas roller och ansvar

I Västerbotten bedriver många aktörer var för sig ett viktigt folkhälsoarbete. För att möta de framtida utmaningarna i hälsa och välfärd samt för att förstärka effekten av folkhälsoarbetet, är bättre samordning av stort värde så att respektive aktörs insatser på ett tydligare sätt bidrar till helheten. Länet behöver utforma en samarbetsmodell som bygger på gemensamma mål och ett gemensamt ansvar där offentliga, privata och ideella organisationer tillsammans utformar en regional samordningsstruktur som inkluderar länets nyckelaktörer. Därför skapas ett Forum för Folkhälsa i Västerbotten som regionalt "nav" där aktuella utmaningar och frågor för folkhälsoarbetet i länet gemensamt behandlas. Nedan beskrivs några roller och ansvarsområden för undertecknande aktörerna i Västerbottens folkhälsoarbete samt för viktiga samarbetspartners.

Länsstyrelsen i Västerbotten

- Initiera och stödja regionala utvecklingsinsatser för att främja folkhälsan inom myndighetens regionala ansvarsområde
- Stödja det lokala folkhälsoarbetet som utgår från den nationella folkhälsopolitiken bland annat genom samordnings- och kunskapsstöd
- Utgöra en länk mellan lokala aktörer och nationella myndigheter med uppdrag av betydelse för folkhälsa och folkhälsoarbete

Region Västerbotten

- Initiera och stödja regionala utvecklingsinsatser för främjad folkhälsa inom sitt regionala ansvarsområde
- Stödja det lokala folkhälsoarbetet som utgår från den nationella folkhälsopolitiken bland annat genom att leverera dataunderlag i fråga om hälsovillkor och hälsoutfall
- Sprida folkhälsoarbetets metoder och arbetssätt

Västerbottens kommuner

- Initiera lokala utvecklingsinsatser för främjad folkhälsa i samverkan
- Medverka i regional samverkan inom folkhälsoområdet
- Utveckla och stärka samarbete med civilsamhällets organisationer inom folkhälsoområdet

Viktiga aktörer för samverkan

Förutom de undertecknande aktörerna finns i Västerbotten ett flertal andra viktiga samarbetspartner som kan ge väsentliga bidrag i det gemensamma arbetet. Genom att ytterligare aktörer antar eller aktivt arbetar utifrån avsiktsförklaringen förstärks både lokala utvecklingsinsatser och regional samverkan. Inom ramen för dialoger i Forum för Folkhälsa i Västerbotten kan olika samarbetspartner bidra utifrån sina förutsättningar. Nedan beskrivs några av dessa aktörer samt deras möjliga roller i det gemensamma folkhälsoarbetet i Västerbotten.

Civilsamhället, som via föreningsliv, idéburna organisationer, frivilligorganisationer och nätverk har särskilda förutsättningar att stimulera till och organisera hälsofrämjande verksamhet för medlemmar och allmänhet.

Arbetslivet, för vilket folkhälsoinsatser i form av goda arbetsmiljöer, säkra arbetsplatser och hälsosamma levnadsvanor hos medarbetare är av grundläggande betydelse för en framgångsrik verksamhet.

Umeå universitet, som centrum för utbildning och forskning kan bidra med stora mervärden till Västerbottens folkhälsoarbete.

Statliga myndigheter med regional närvaro utgör en viktig länk mellan lokala aktörer och nationella myndigheter.

Inriktning för konkreta samverkansfrågor under tidsperioden 2020–2025

Vi, kommuner, region och länsstyrelse i Västerbottens län kommer utifrån våra roller och förutsättningar att använda avsiktsförklaringens fem utgångspunkter och de tre prioriterade områden i vårt hälsofrämjande och förebyggande arbete. Vi kommer att avsätta resurser, enskilt eller genom särskilda överenskommelser, för såväl deltagande i som genomförande av prioriterade samverkansfrågor. Det innebär att:

- Vi kommer att arbeta för en ökad, jämställd och jämlik utbildningsnivå
- Vi kommer att tillvarata civilsamhällets möjligheter att bidra i folkhälsoarbetet
- Vi kommer att tillvarata arbetslivets möjligheter att bidra i folkhälsoarbetet
- Vi kommer att delta vid regionala utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser inom folkhälsoområdet
- Vi kommer att medverka i utvecklingen av en struktur för samordning av Västerbottens folkhälsoarbete
- Vi kommer att samverka kring uppföljning av indikatorer av betydelse för folkhälsan

